

ADİYAMAN YÖRESİ TÜRKÜLERİNİN MÜZİKAL ANALİZLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Adnan Metin KARKIN*

Mehmet Sadık DOĞAN**

Öz

Halk türküleri ilgili olduğu yörenin sosyo-kültürel yönlerini, tarihsel süreçteki konumunu, demografik özelliklerini ve estetik görüşünü yansıtır. Halk müzikleri, organik bir varlık gibi sürekli gelişir ve halkın ortak duyusuna göre güncel kimliğini alır. Halk müzikleri, en duru hali ile etnomüzikoloji'nin araştırma sahası içerisinde bulunan kültürel müziklerdir. Adiyaman yöresi türküleri de bu bağlamda araştırılıp, ilgili alan içerisinde değerlendirilmesi ve yorumlanması gereken kültür ürünü olan yerel müziklerdir. Anadolu coğrafyasında müzikal içerik bakımından çok zengin yapısal özellikleri bulunan yöresel türküler mevcuttur. Adiyaman, bu kültürel zenginlikler içerisinde türküleri ile tanınan bir yöredir. Adiyaman yöresi türküleri, tarihsel süreç içerisinde geçmişte çok eskilere dayanan ve birçok medeniyetin etkilerini barındıran yapıya sahiptir. Bu türküler, çevre yörelerin halk müziği yapıtlarına göre spesifik özellikler taşıyan özgün müzik eserleridir. Bu çalışmada, TRT kurumu Türk halk müziği repertuarında bulunan ve yöre halkı tarafından yaygın olarak bilinen Adiyaman yöresine ait 10 adet türkü ele alınarak müzikal analizleri yapılmıştır. Bu türkülere ait; makam dizileri, karar sesleri, güçlü sesleri, ses genişlikleri, değiştirici işaretleri, usulleri, metronom değerleri ve kullanılan ses dizileri saptanmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda; yapısal ve makamsal analizlere ait tablolar oluşturulmuş ve genel bir değerlendirmeye varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Adiyaman Halk Müziği, türkü, müzikal analiz, sınıflandırma.

*Prof. Dr. İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi,
adnan.karkin@inonu.edu.tr

** Okutman, Adiyaman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, sdogan@adiyaman.edu.tr

A RESEARCH ABOUT THE MUSICAL ANALYSES OF THE FOLKS SONGS IN THE ADIYAMAN REGION

Abstract

Folk songs reflect the socio-cultural aspects, status during the historical process, demographic properties and esthetic view of the regions they belong to. Folk melodies have a very big contribution to the formation of universal music sorts. Sorts of folk music continually develop like an organic creature and attain their contemporary shape according to the common perception of the society. The Greek origin "ethnos" word represents the root of the "ethnic" concept. The term Ethnomusicology derived from this root means, within the context of Musicology, the intensification of music on local cultures. In their plainest formats, folk songs represent the cultural music sorts covered by the research scope of Ethnomusicology. The folk songs of the Adiyaman Region represent local songs that are cultural products that should be researched into within this scope and evaluated within the pertinent field. Anatolian Geography has folk songs that have very rich structural properties in terms of musical content. The Adiyaman region is known for its folk songs within this cultural richness. The folk songs of the Adiyaman region are deeply rooted within this historical process and host the influences of many civilizations. These folk songs are authentic arts of music that possess specific properties vis-a-vis the folk musical compositions of the surrounding regions. In this study, musical analysis of 10 folk songs belonging to the Adiyaman region and taking place in TRT repertoire were carried out. The tune strings, reversion sounds, strong sounds, sound widths, altering signs, practices, metronome values and the used sound strings have been identified for such folk songs. Pursuant to the findings obtained, tables were created for the structural and tune analyses and a general evaluation were made.

Keywords: Adiyaman Folk Music, Turkish folk song, musical analysis, categorization.

1. GİRİŞ

XX. yüzyılın ilk yarısından itibaren başlayan Anadolu coğrafyasındaki müzikoloji alanı ile ilgili çalışmaların, folklor saha araştırmaları içerisinde yer alan derleme çalışmaları ile birlikte yapıldığı bilinmektedir. Yapılan bu çalışmalar sonucunda elde edilen bulguların, müzikoloji disiplini içerisinde sistematığının oluşturulmadan sadece notaya alınarak arşivlendiğini söyleyebiliriz. Bu söylem

doğrultusunda en önemli sorun; Türk halk ezgilerindeki genel yapı, biçim ve türün tam anlamı ile netleştirilememesi ve sınıflama yapılamamasıdır. Anadolu'da yaşayan toplumlara ait halk kültürünün sözlü geleneğe bağlı yapısı içerisinde çeşitli kaynaklarda yer bulması doğaldır. Fakat halk kültürüne ait müzik objelerinin derlenip yorumlanması bu bağlamda ayrı bir bilimsel disiplin ve multidisipliner çerçevede ele alınması gerektiği için ilgili yazınsal kaynaklarda işlenmemiş durumdadır. Batı müzikleri ile ilgili yapılan alan ve analiz çalışmaları geçmişten günümüze kadar yoğun bir şekilde devam etmektedir. Geleneksel Türk müziği açısından böylesi çalışmalar maalesef söz konusu değildir. Ünlü müzikolog Nettl'e göre; "Alan araştırması ve laboratuvar analizi, müziğin yapısı ve kültürel alt yapı, geniş karşılaştırma ve geliştirilmiş ikinci müzikalite ile ilişkili daha sınırlı uzmanlaşma, eş zamanlı ve kuşkusuz ki art zamanlı incelemelerin hepsi konuyla ilgili ve önemlidir" (Nettl, 1999: 71).

Müzikoloji alanı içerisinde yapılan araştırma ve uygulamalar, güncel müzik bilimine katkı sağlamak içindir. Bu alan dâhilinde incelenen müzikal yapıların kompozisyon ve seslendirme açısından, müzikoloji disiplinin beslenmesine katkı sağlaması gerekmektedir. Etnomüzikoloji ise kültürel dogma müziklerin incelendiği bir bilimdir. Yunanca kökenli olan *Etnos* kelimesi *Etnik* kavramının kökünü oluşturur. Bu kökten üretilen Etnomüzikoloji, müzikoloji bağlamında müziğin yerel kültürler üzerine yoğunlaşması anlamını taşımaktadır. "Etnomüzikolojinin hedefi, bütün müzik kültürlerinin ses düzenlerini (Sonische Ordnung), ona ait öğelerin kültürlerarası karşılaştırmalarını ve karşılıklı interetnik ilişkilerin etkileşimlerini incelemektedir. Karşılaştırmalı müzik bilimleri, biyolojik miras kalmış belirleyicilerinin/determinantlar, evrensellik ve müzikal davranış biçimlerinin kültür çerçevesindeki varyantları ile ilgili meselelerle ilgilenmektedir. Ses düzeni, kendi öğelerinde meydana gelen değişikliklere sismografik duyarlıkta tepki veren; ince dokulu, hassas ve karmaşık

bir yapıdır” (Bulgan, 2016: 56). Türkiye’de yerel kültürlerden meydana gelmiş ses yapıları içerisinde birbirinden farklı yöre türküleri bulunmaktadır. Bu türküler, Türk halk müziğindeki farklılıkları ve zenginliği oluşturan yegâne yapı taşlarıdır.

Türk halk müziği, ilgili olduğu toplumun soyut kültürel varlıkları içerisinde önemli bir yere sahiptir. “Türk halk müziği, Türk sanat müziği gibi belirli kurallar çerçevesinde oluşturulan bir müzik değildir. Türk halk müziği insanların buldukları bölgelere, yaşama alışkanlıklarına, bireysel isteklerine bağlı olarak doğaçtan var olur” (Toptaş, 2012). Toplumun duyuş ve düşünüşü yansıtan bu müzik türü, yörelerin kendine özgü sosyo-kültürel ve demografik özellikleri neticesinde farklılıklar göstermektedir. Müzikal yapıları farklı olan bu ezgiler, Türk halk müziğine zenginlik ve otantiklik katmaktadır. Bu farklılıkları türkülerin makam dizilerinde, ses genişliklerinde, karar seslerinde, güçlü seslerinde, değiştirici işaretlerinde, usullerinde ve metronom değerlerinde görmekteyiz. Yöre müziği kavramının oluşmasında bu yapısal unsurların etkisi önemli ölçüdedir. Yörelere kullanılan ağız ve dil yapılarının çeşitliliği de kendi aralarındaki farklılıkta belirleyici özelliklerin oluşmasını sağlamaktadır. Fakat müzik öğelerinde dil yapısı ve kullanılan çalgı çeşitliliği geri plandadır. Yorumla bağlı olarak yapılan icralarda, bazen kullanılan dil ve çalgılarda yöre yapısına uymayan harici uygulamalar görülebilmektedir. Bu durum yöre türküsünün bu açıdan bakıp değerlendirilmesinde ve yöreye ait tanımlanmasında sorunlara yol açmaktadır. Türkülerin yöreye aidiyet anlamında kimlik kazanması, yapılacak analiz çalışmalarında hem nitelik hem de kavramsal boyutta daha anlamlı hale gelmesi muhtemeldir.

Türkü kavramı bazı kaynaklarda farklı şekil ve içerikler ile karşımıza çıkmaktadır. “Türkü teriminin kaynağı *Türk* kelimesidir. Türk kelimesinin sonuna ilgi eki eklenerek Türk’e ait anlamında *Türki* yapılmış ve bu kelime zamanla *türkü*

biçimine girmiştir” (Birdoğan, 1988: 23). Bu tanımda, isim kökünden kavramsallaştırma yapıldığı anlaşılmaktadır. “Ezgi ile söylenen halk şiirlerinin her çeşidini göstermek için en çok kullanılan ad *türkü* dür. Türkü kelimesi yerine, şarkı, deme, deyiş, hava, gayda, ninni, ağıt adları da kullanılmaktadır” (Boratav, 1978: 150). Bu tanımlamada müzikal bir tanımlama yapıldığı görülmektedir. “Türküler, çoğunlukla herkesin anlayabileceği ortak, sade ve doğal bir dille, hece vezni ile söylenmekte veya yazılmaktadır. Fakat aruz vezniyle meydana getirilmiş örnekleri de vardır” (Elçin, 2005: 196). Bu tanımda ise türkülerdeki söz yapısı üzerinde durulduğu gözlemlenmektedir. “Türküler, sevgi, ölüm, ayrılık, gurbet, kahramanlık, doğal afetler vb. sosyal olaylar karşısında halkın duygularını şiirlere dökerek ezgilendirmesi şeklinde oluşmaktadır ki bu türkü üretme işine halk arasında *türkü yakma* denilmektedir. Türkü yakanların hemen hemen hepsi, halk şiiri ve müziği ile dolu, yüzlerce türkü bilen, sesi güzel olan kişilerdir. Yakmaya sebep olan olay veya duyguyu, yaşamış veya en ince noktasına kadar gönlünde duyan bu sanatçı hafızasındaki şiir ve ezgiler yardımıyla yeni bir türkü yaratır” (Özbek, 1994: 64). Bu tanımda ise türkü’ nün meydana gelmesi ile ilgili yaklaşımlar görülmektedir.

Türküler, Anadolu coğrafyasında birbirinden farklı yapı ve karakterlerde yöresel özellikleri ile geniş bir yelpazeye sahiptir. Bu çeşitlilik Türkülerin ezgi, dil ve kullanılan çalgılarında farklılıklara neden olmaktadır. Yöre insanının duyuş ve düşünüşüne göre şekillenen bu müzikal yapılar *yöre türküsü* kavramını oluşturmaktadır. Bir türkünün yöresi tespit edilirken mevcut dil yapısı ile beraber müzikal dokunun da beraberinde titizlikle ele alınması gerekmektedir. Yöre türkülerini sınıflandırırken dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, müzik bilimi açısından ezgisel özellikleri ortaya koyan müzikal analizler olmalıdır. Yöre ezgilerinin doğru tanımlanabilmesi için bu analizler sonucunda ortaya çıkan verilerin bir araya getirilerek bilimsel temelde doğru sonuca ulaşılabacağı

düşünülmektedir. Bu çalışmada Adıyaman yöre türkülerinin yapısal ve makamsal özellikleri incelenerek örnek bir analiz çalışması yapılmaktadır.

1.1. Adıyaman Yöresi Hakkında Genel Bilgiler

Adıyaman ili; doğusunda Diyarbakır, batısında Kahramanmaraş, güneyinde Şanlıurfa ve Gaziantep, kuzeyinde Malatya illerinin bulunduğu bir konuma sahiptir. Tarihsel süreç içerisinde bu yerleşim yerinin arkeolojik çalışmalar sonucunda M.Ö. 40.000 yıllarına kadar uzandığı bilinmektedir. Günümüze kadar geçen dönemde; Hitit, Frig, Asur, Pers, Makedon, Kommagene, Roma, Emevi, Abbasi, Hamdani, Bizans, Memlük, Anadolu Selçukluları ve Osmanlı İmparatorluğu medeniyetleri Adıyaman yerleşim merkezinde yer almışlardır (Adıyaman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2005: 3). Arkeolojik kazı çalışmalarında eski medeniyetlere ait birçok ilkel müzik aletine rastlanmıştır. Çeşitli vurmali ve üflemeli çalgılar buna örnek verilebilir. Bu bulgular il müzesinde sergilenmektedir. Eski çağlarda Adıyaman ve çevresinde yaşamış toplumların da kendine ait bir müzik kültürü oluşturduğu anlaşılmaktadır (Doğan, 2004: 163). Böylesi köklü medeniyetlerin kendilerine ait müzik özelliklerini binlerce yıllık süreçte bu yöreye aktarmış olmaları yapılan alan araştırmalarında ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmalar neticesinde Adıyaman türkülerinde ve halk oyunlarında işlenen konuların toprağa bağlı yaşam koşullarını, insan ilişkilerindeki yapıyı ve halk inanışlarındaki ateş kültlerini anlattığı görülmektedir.

Adıyaman yöre kültüründe türkü yakmak ve türkülerini kendi hançeresinde yorumlama geleneği, geçmişten günümüze kadar süregelen bir durumdur. Özellikle yöre sanatçılarının geleneksel sahneler olarak kullandıkları ve benzeri Şanlıurfa'da yapılagelen sıra gecelerine benzer "Harfane" toplantıları yapılmaktadır. Bu toplantılarda yemek ve ikramlar ile birlikte yöre türkülerini icra

edilir. Bu türküler topluca uygulandığı için Adıyaman yöre insanı türkülerin birçoğunu bilir ve okur. Türkülerdeki sade ve içten anlatım yanında ses aralıklarının birbirine yakın ve çok geniş aralıklarda olmaması hafızada tutulması açısından kolaylık sağlamaktadır. Özellikle kullanılan yöre dili, anlaşılabilir ve duru bir yapıdadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada; Adıyaman yöresi türkülerinin Türk müziği bağlamında müzikal analizlerinin yapılarak, yöresellik kavramı içerisinde genel karakteristik özelliklerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, TRT Türk Halk Müziği repertuarından seçilen on adet Adıyaman yöre türküsü ile sınırlıdır. Araştırmada yer alan türkülerin seçiminde öncül olarak tercih edilen unsur, bu türkülerin yöre halkı ve çevre yörelerde yaygın olarak bilinmesi ve sıkça icra edilmesidir.

2. YÖNTEM

Adıyaman yöre türkülerinin sade ve kendine münhasır yapısı, yapılan analizlerde kolaylık ve netlik sağlamaktadır. Bu çalışma kaynak tarama ve analiz yöntemlerinden oluşup, betimsel bir araştırma özelliğine sahiptir. Belgesel tarama yöntemi ile veriler analiz edilmiştir. Best'e (1959: 118) göre belgesel tarama yöntemi; "mevcut kayıt ya da belgelerin, veri kaynağı olarak, sistemli incelenmesi" olarak ifade edilmektedir. Bu anlamda belgesel tarama, belli bir amaca dönük olarak, kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar (akt: Karasar, 2010: 183).

2.1. Verilerin Analizi

Türkülerin analizlerinde; karar sesleri, güçlü (durak) sesleri, değiştirici işaretleri, makamsal dizisi, ses genişliği, usulü, icralarında kullanılan metronomu ve kullanılan ses dizileri orijinal notalara bağlı kalınarak tespit edilmiştir. Türkülerde, ayak kavramı yerine makam dizileri kullanılarak daha genel yapılandırma yoluna gidilmiştir. Türkülerin makamsal dizi bağlamında ele alınması, Türk sanat müziğinde kullanılan değiştirici işaretlerdeki koma değerlerinin yakınlığına ve makam duyumlarına göre uyarlanmıştır.

Özkan'a göre makam ve dizi kavramı şu şekilde açıklanmaktadır; "Bir dizide en önemli perdeler durak, güçlü ve asma karar perdeleridir. İşte makam, bir dizide durak ve güçlü'nün önemini belirtmek ve diğer kurallara da bağlı kalmak suretiyle nağmeler meydana getirerek gezinmeye denir. Dizi makamın esasını teşkil eder. Fakat dizide belli kurallarla gezinilmezse makam meydana gelmez. Yani dizi statik, makam aktiftir" (Özkan, 1994: 77).

Bu tanımlamadan da anlaşılacağı gibi, bir ezginin makam dizisi ile makam yapısı birbirinden farklı olgulardır. Türkülerin makam isimleri yerine makam dizileri ile incelenmesinin daha doğru bir yaklaşım olacağı düşünülmektedir. Çalışmada belirtilen makam dizileri, bu türkülerdeki karar ve durak sesleri ile birlikte değiştirici işaretlerin duyum ve koma değerlerinin yakınlık derecelerine göre uygulanmıştır. Metronom değerleri, türkünün yöredeki icrası göz önünde tutularak tespit edilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Adıyaman yöresine ait türkü notaları, TRT müzik dairesi yayınlarına ait arşiv kayıtlarından alınmıştır. Bulgulardaki bu notalar; müzikal yapı bakımından

titizlikle incelenerek, Adıyaman yöre türkülerinin genel karakterleri ortaya konulmuştur. Türkü notalarının altında yapısal analiz tablosu ve yorumlar bulunmaktadır. Bu bölümün sonunda türkülere ait genel analiz tabloları ve yorumları yer almaktadır. Bulgulardaki türküler alfabetik sıraya göre değerlendirilmiştir.

Bulgulardaki türkülerin sıralanışı şu şekildedir;

- 1- *Altın Yüzüğü Kırıldı*
- 2- *Ay Doğar Aşar Gider*
- 3- *Bir Mektup Yazdırdım*
- 4- *Dere Boyu Saz Olur*
- 5- *Durnalar Dizi Dizi (Dilan)*
- 6- *Eyvanına Vardım Eyvanı Çamur*
- 7- *Gel Gülüm Gel Canım (Vur Davulcu)*
- 8- *Havalar Ayaz Gelin Hanım (Kına Havası)*
- 9- *Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum*
- 10- *Karşıda Kara Erik.*

Tablo 1. Altın Yüzüğü Kırıldı Türküsünün Analiz Tablosu

Türkünün Adı	Altın Yüzüğü Kırıldı
Türkünün Kara Sesi	La
Türkünün Güçlü Sesi	Re
Türkünün Değiştirici İşaretleri	Si \flat
Türkünün Makamsal Dizisi	Uşşak Makamı Dizisi
Türkünün Ses Genişliği	5
Türkünün Usulü (Ölçüsü)	2/4 (iki Dörtlük)
Türkünün İcrasal Metronomu	$\text{♩} = 66$
Türküde Kullanılan Ses Dizisi	

Altın yüzüğü kırıldı türküsü;

- La karar sesi üzerine bir uşşak dörtlüsünden meydana gelmiştir.
- Ses dizisinin dördüncü derecesi olan Re güçlü (durak) sesine sahiptir.
- Alterasyon olarak Si bemol iki değiştirici işareti sahiptir.
- La-Mi ses aralığında, beş ses genişliğine sahiptir.
- 2/4'lük ölçülerden oluşmuştur.
- Her dörtlük için 66 metronom değeri ile icra edilmektedir.

3.2. Ay Doğar Aşar Gider Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAVINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 2859
İNCELEME TARİHİ : 31.10.1986

DERLEYEN
MEHMET SESKE

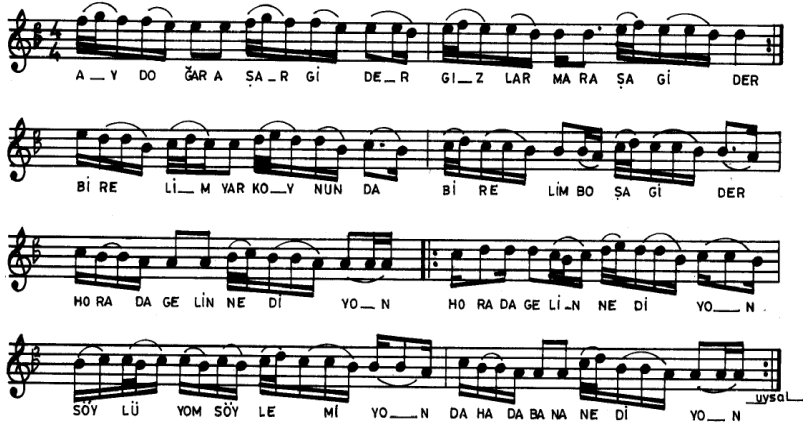
YÖRESİ
ADIYAMAN . GÖLBAŞI

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
MEHMET SESKE
SÜRESİ :

AY DOĞAR AŞAR GİDER

NOTAYA ALAN
MEHMET SESKE

A _ Y DO ĞAR A ŞA _ R Gİ DE _ R Gİ _ Z LAR MA RA ŞA Gİ DER
Bİ RE Lİ _ M YAR KO _ Y NUN DA Bİ RE LİM BO ŞA Gİ DER
HO RA DA GE LİN NE Dİ YO _ N HO RA DA GE Lİ _ N NE Dİ YO _ N
SÖY LÜ YOM SÖY LE Mİ YO _ N DA HA DA BA NA NE Dİ YO _ N

- 1 -
AY DOĞAR AŞAR GİDER
GIZLAR MARAŞA GİDER
BİRELİM YAR KOYNUNDA
BİRELİM BOŞA GİDER
HORADA GELİN NE DİYON
Bağlantı { HORADA GELİN NE DİYON
SÖYLÜYÖM SÖYLEMİYON
DAHADA BANA NE DİYON

- 2 -
KARŞIDIR EYLERİ
YAVILIR DEVELERİ
OTURMUŞ KOYUN SAĞAR
TERLEMİŞ SİNELERİ
HORADA GELİN NE DİYON
Bağlantı

- 4 -
KARŞIDA KOYUN KUZU
KOYUNA VERİN TUZU
KOYUN NEYLESİN TUZU
BEKARA VERİN KIZI
HORADA GELİN NE DİYON
Bağlantı

- 3 -
SU GELİR DAŞA DEĞER
KIRPIKLER KAŞA DEĞER
YARDAN BİR NAME GELMİŞ
AZİZDİR BAŞA DEĞER
HORADA GELİN NE DİYON
Bağlantı

- 5 -
HAN İSİKTİR İŞİKTİR
DAM DAMA DOLAŞIKTIR
ÇOK NAZLANMA KAYNANA
KIZIN DA BAŞA AŞIKTIR
HORADA GELİN NE DİYON
Bağlantı

Tablo 2. Ay Doğar Aşar Gider Türküsünün Analiz Tablosu

Türkünün Adı	Ay Doğar Aşar Gider
Türkünün Kara Sesi	La
Türkünün Güçlü Sesi	Re
Türkünün Değiştirici İşaretleri	Si \flat
Türkünün Makamsal Dizisi	Uşşak Makamı Dizisi
Türkünün Ses Genişliği	7
Türkünün Usulü (Ölçüsü)	4/4 (Dört Dörtlük)
Türkünün İcrasal Metronomu	$\text{♩} = 69$
Türküde Kullanılan Ses Dizisi	

Ay doğar aşar gider türküsü;

- La karar sesi üzerine bir uşşak dörtlüsünden meydana gelmiştir.
- Ses dizisinin dördüncü derecesi olan Re güçlü (durak) sesine sahiptir.
- Alterasyon olarak Si bemol iki değiştirici işareti sahiptir.
- La-Sol ses aralığında, yedi ses genişliğine sahiptir.
- 4/4'lük ölçülerden oluşmuştur.
- Her dörtlük için 69 metronom değeri ile icra edilmektedir.

3.3. Bir Mektup Yazdırdım Türküsünün Notası

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI

THM REPERTUAR SIRA No: 2272

İNCELEME TARİHİ:

YÖRESİ:

ADİYAMAN

KİMDEN ALINDIĞI:

RAGİP BİNZAT

SÜRESİ: ♩ = 69

DERLEYEN:

DERLEME TARİHİ:

NOTAYA ALAN:

BİR MEKTUP YAZDIRDIM

BİR MEK TUP YAZ DIR DIM A NAM UR FA LI KI Zİ NA
 HAS TA HA NE Ö NÜ A NAM MERMER DÖ SE Lİ
 ZA LI MIN KI Zİ A NAM BAK MAZ YÜ ZÜ ME
 DOK TOR LAR GE Lİ YOR A NAM E Lİ Şİ ŞE Lİ
 BAK MAZ YÜ ZÜ ME A NAM DU YA Rİ SE A NAM
 E Lİ Şİ ŞE Lİ ÜÇ GÜN OL DU BEN BU A NAM
 VU RUR Dİ Zİ NE Dİ NEN Nİ NEN Nİ
 DER DE DÜ ŞE Lİ " " " " "
 ES ME RİM NEN Nİ AS KE RİM NEN Nİ
 " " " " " " " " " "

— 1 —

BİR MEKTUP YAZDIRDIM (ANAM) ÜRFALİ KIZINA
 ZALIMIN KIZI (ANAM) BAKMAZ YÜZÜME BAKMAZ YÜZÜME
 ANAM DUYAR İSE (ANAM) VURUR DİZİNE
 Dİ NEN Nİ NEN Nİ NEN Nİ ASKERİM NEN Nİ

— 2 —

HASTAHANE ÖNÜ (ANAM) MERMER DÖSELİ
 DOKTORLAR GELİYOR (ANAM) ELİ SİSELİ SİSELİ
 ÜÇ GÜN OLDU BEN BU (ANAM) DERDE DÜSELİ
 Dİ NEN Nİ NEN Nİ NEN Nİ ASKERİM NEN Nİ

— 3 —

BİR MEKTUP YAZDIRDIM (ANAM) DÖRT UCU KARA
 KÜNYEMİZ VERİLDİ (ANAM) KARAKOLLARA KARAKOLLARA
 ANAM DUYAR İSE (ANAM) DÜSER YOLLARA
 Dİ NEN Nİ NEN Nİ NEN Nİ ASKERİM NEN Nİ

Tablo 3. Bir Mektup Yazdırdım Türküsünün Analiz Tablosu

Türkünün Adı	Bir Mektup Yazdırdım
Türkünün Kara Sesi	La
Türkünün Güçlü Sesi	Mi
Türkünün Değiştirici İşaretleri	Si ♭
Türkünün Makamsal Dizisi	Hüseyini Makamı Dizisi
Türkünün Ses Genişliği	7
Türkünün Usulü (Ölçüsü)	4/4 (Dört Dörtlük)
Türkünün İcrasal Metronomu	♩ = 69
Türküde Kullanılan Ses Dizisi	

Bir mektup yazdırdım türküsü;

- La karar sesi üzerine bir hüseyini beşlisinden meydana gelmiştir.
- Ses dizisinin beşinci derecesi olan Mi güçlü (durak) sesine sahiptir.
- Alterasyon olarak Si bemol iki değiştirici işareti sahiptir.
- La-Sol ses aralığında, yedi ses genişliğine sahiptir.
- 4/4'lük ölçülerden oluşmuştur.
- Her dörtlük için 69 metronom değeri ile icra edilmektedir.

3.4. Dere Boyu Saz Olur Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No : 2858
İNCELEME TARİHİ : 31 - 10 - 1986

DERLEYEN
MEHMET SESKE

YÖRESİ
ADIYAMAN

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
MEHMET SESKE

DERE BOYU SAZ OLUR

NOTAYA ALAN
MEHMET SESKE

SÜRESİ :

DE RE BO YU SA ZO LU R GÜ LA ÇI LI R YA ZO LUR

BEN YA RI ME GÜLDE ME M GÜ LÜN ÖM RÜ A ZO LUR

HA ZA L HA ZA L SE NET TİN Dİ Lİ MI LÂL uyusal

- 1 -

DERE BOYU SAZ OLUR
GÜL ACILIR YAZ OLUR
BEN YARİME GÜL DENEM
GÜLÜN ÖMRÜ AZ OLUR
Bağlantı { HAZAL HAZAL SEN ETTİN DİLİMİ LÂL
HAZAL HAZAL GEL KIRIK GÖNLÜMÜ AL

- 2 -

DERE BOYU BAHCALAR
YAR ÖTURMUS SAZ CALAR
O YARIN KAŞI GÖZÜ
YÜREĞİMİ PARÇALAR
Bağlantı

- 3 -

DERE BOYU PITIRAK
MİNDER GETİR OTURAK
SEN BENİ AL BEN SENİ
BU SEYDADAN KURTULAK
Bağlantı

Tablo 4. Dere Boyu Saz Olur Türküsünün Analiz Tablosu

Türkünün Adı	Dere Boyu Saz Olur
Türkünün Kara Sesi	La
Türkünün Güçlü Sesi	Re
Türkünün Değiştirici İşaretleri	Si ♭
Türkünün Makamsal Dizisi	Uşşak Makamı Dizisi
Türkünün Ses Genişliği	4
Türkünün Usulü (Ölçüsü)	12/8 (On İki Sekizlik)
Türkünün İcrasal Metronomu	♩ = 80
Türküde Kullanılan Ses Dizisi	

Dere boyu saz olur türküsü;

- La karar sesi üzerine bir uşşak dörtlüsünden meydana gelmiştir.
- Ses dizisinin dördüncü derecesi olan Re güçlü (durak) sesine sahiptir.
- Alterasyon olarak Si bemol iki değiştirici işarete sahiptir.
- La-Re ses aralığında, dört ses genişliğine sahiptir.
- 12/8'lik ölçülerden oluşmuştur.
- Her sekizlik için 80 metronom değeri ile icra edilmektedir.

3.5. Durnalar Dizi Dizi (Dilan) Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA NO:3406
İNCELEME TARİHİ : 19.4.1990

YÖRESİ
ADİYAMAN
KİMDEN ALINDIĞI
MUSTAFA ERCAN

DURNALAR DİZİ DİZİ
(DİLAN)

DERLEYEN
BİLAL ERCAN
DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
BİLAL ERCAN

SÜRESİ :

DUR NA LAR Dİ Zİ Dİ Zİ
A ŞAR DA Ğİ DE Nİ Zİ
U ÇUN Sİ LA MA DOĞ RU
Dİ LA NİM BEK LER Sİ Zİ
GEL GEL DE DİM Dİ LA Nİ M
BEN YO LU NA GUR BA NİM

DURNALAR DİZİ DİZİ
(SAYFA.2)

SE Nİ A LIR GA ÇA RIM

VER MEZ SE A NAN HA NIM

-1-

DURNALAR DİZİ DİZİ
AŞAR DAĞI DENİZİ
UÇUN SILAMA DOĞRU
DİLANİM BEKLER SİZİ
—BAĞLANTI—

-3-

AY DOĞAR YÜCELERE
GÜN DOĞAR GECELERE
AYRILIK ÇOK SÜRERSE
HALİMİZ NİCELERE
—BAĞLANTI—

-2-

ŞALYARINDA DÜĞÜMÜ
ELİNDEKİ DÜĞÜMÜ
DİLANİM NERDE GÖRDÜN
BİR KERE GÜLDÜĞÜMÜ
—BAĞLANTI—

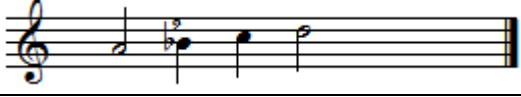
-4-

DUT AĞACI BURULUR
DİBİNDE SU DURULUR
ELLER DİLAN DEDİKÇE
BENİM BOYNUM BURULUR
—BAĞLANTI—

—BAĞLANTI—

GEL GEL DEDİM DİLANİM
BEN YOLUNA GURBANIM
SENİ ALIR GAÇARIM
VERMEZSE ANAN HANIM

Tablo 5. Durnalar Dizi Dizi (Dilan) Türküsünün Analiz Tablosu

Türkünün Adı	Durnalar Dizi Dizi (Dilan)
Türkünün Kara Sesi	La
Türkünün Güçlü Sesi	Re
Türkünün Değiştirici İşaretleri	Si ♭
Türkünün Makamsal Dizisi	Uşşak Makamı Dizisi
Türkünün Ses Genişliği	4
Türkünün Usulü (Ölçüsü)	4/4 (Dört Dörtlük)
Türkünün İcrasal Metronomu	♩ = 112
Türküde Kullanılan Ses Dizisi	

Durnalar dizi dizi (Dilan) türküsü;

- La karar sesi üzerine bir uşşak dörtlüsünden meydana gelmiştir.
- Ses dizisinin dördüncü derecesi olan Re güçlü (durak) sesine sahiptir.
- Alterasyon olarak Si bemol iki değiştirici işareti sahiptir.
- La-Re ses aralığında, dört ses genişliğine sahiptir.
- 4/4'lük ölçülerden oluşmuştur.
- Her dörtlük için 112 metronom değeri ile icra edilmektedir.

3.6. Eyvanına Vardım Eyvanı Çamur Türküsünün Notası

EYVANINA VARDIM EYVANI ÇAMUR

Yöre : Adıyaman

Kimden Alındığı : Aziz Çelik

Derleyen : Mehmet Seske

Notaya Alan : Mehmet Seske

19.

Saz -----

Ey va ni na var dim ey va
ni ça mur O da sı na var dim el le
ri ha mur Uy ku dan u yan mış göz le
ri mah mur Öm rüm de gör me dim böy le
ge li ni Ge li ni ge li ni Türk men

ge li ni Sa ra ma dım a ney gel gör
ha li mi Saz ----- S. Sabuncu

- 2 -

İpek köynek giymiş ayna dizinde
Sıralı benleri o mah yüzünde
Sevem dedim vazgeçmiyor nazında
Ömrümde görmedim böyle gelini

- Bağlantı -

Gelini gelini Türkmen gelini
Saramadım aney gel gör halimi
(Verem oldum aney gel gör halimi)

- 3 -

Eyyanında elvan güller açıyor
Kokusunu dört bir yana saçıyor
Ne dedim de o yar benden kaçıyor
Ömrümde görmedim böyle gelini

- Bağlantı -

Gelini gelini Türkmen gelini
Saramadım aney gel gör halimi
(Verem oldum aney gel gör halimi)

Tablo 6. Eyyanına Vardım Eyvanı Çamur Türküsünün Analiz Tablosu

Türkünün Adı	Eyyanına Vardım Eyvanı Çamur
Türkünün Kara Sesi	La
Türkünün Güçlü Sesi	Re
Türkünün Değiştirici İşaretleri	Si \flat + Do \sharp
Türkünün Makamsal Dizisi	Hicaz Makamı Dizisi
Türkünün Ses Genişliği	7
Türkünün Usulü (Ölçüsü)	4/4 (Dört Dörtlük)
Türkünün İcrasal Metronomu	$\text{♩} = 112$
Türküde Kullanılan Ses Dizisi	

Eyyanına vardım eyvanı çamur türküsü;

- La karar sesi üzerine bir hicaz dörtlüsünden meydana gelmiştir.
- Ses dizisinin dördüncü derecesi olan Re güçlü (durak) sesine sahiptir.
- Alterasyon olarak Si bemol ve Do diyez değiştirici işaretlerine sahiptir.

Tablo 7. Gel Gülüm Gel Canım (Vur Davulcu) Türküsünün Analiz Tablosu

Türkünün Adı	Gel Gülüm Gel Canım (Vur Davulcu)
Türkünün Kara Sesi	La
Türkünün Güçlü Sesi	Re
Türkünün Değiştirici İşaretleri	Si \flat
Türkünün Makamsal Dizisi	Uşşak Makamı Dizisi
Türkünün Ses Genişliği	5
Türkünün Usulü (Ölçüsü)	4/4 (Dört Dörtlük)
Türkünün İcrasal Metronomu	$\text{♩} = 100$
Türküde Kullanılan Ses Dizisi	

Gel gülüm gel canım (Vur davulcu) türküsü;

- La karar sesi üzerine bir uşşak dörtlüsünden meydana gelmiştir.
- Ses dizisinin dördüncü derecesi olan Re güçlü (durak) sesine sahiptir.
- Alterasyon olarak Si bemol iki değiştirici işareti sahiptir.
- La-Mi ses aralığında, beş ses genişliğine sahiptir.
- 4/4'lük ölçülerden oluşmuştur.
- Her dörtlük için 100 metronom değeri ile icra edilmektedir.

3.8. Havalar Ayaz Gelin Hanım (Kına Havası) Türküsünün Notası

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 2630
İNCELEME TARİHİ : 23-11-1984

YÖRESİ
ADİYAMAN

KİMDEN ALINDIĞI
MAHMUT ÇETİNKAYA

SÜRESİ :

HAVALAR AYAZ GELİN HANIM
(KINA HAVASI)

DERLEYEN
MEHMET SESKE

DERLEME TARİHİ
8-7-1982

NOTAYA ALAN
MEHMET SESKE

HA VA LA RA YAZ GE LİN DA HA Nİ M
ÇA ĞI RİN GE Lİ NİN KA DA HA ŞI Nİ

BU DA Bİ R MU RA Z GE LİN HA NİM
ÇEK Sİ N DÜ R GÜ N A LİN BA ŞI Nİ

YAZ MA Sİ PEM BE N GE LİN LİK BE YA Z
A NA Sİ SİL Sİ N GÖ ZÜN YA ŞI Nİ

GİT GÜ LE GÜ LE GÜ LE GE Lİ NO LA SİN

A DI YA MA NE Lİ NE YU VA KU RA SİN

- 1 -

HAVALAR AYAZ GELİN HANIM
BUDA BİR MURAZ GELİN HANIM
YAZMASI PEMBE GELİNLİK BEVAZ
Bağ. GİT GÜLE GÜLE GÜLE GELİN OLASIN
ADİYAMAN ELİNE YUVA KURASIN.

- 2 -

ÇAĞIRIN GELİNİN KARDASINI
ÇEK SIN DÜĞÜN ATIN BAŞINI
ANASI SİLSİN GOZUN YASINI
Bağiantı.

Tablo 8. Havalar Ayaz Gelin Hanım (Kına Havası) Türküsünün Analiz Tablosu

Türkünün Adı	Havalar Ayaz Gelin Hanım (Kına Havası)
Türkünün Kara Sesi	La
Türkünün Güçlü Sesi	Mi
Türkünün Değiştirici İşaretleri	Si \flat
Türkünün Makamsal Dizisi	Hüseyni Makamı Dizisi
Türkünün Ses Genişliği	7
Türkünün Usulü (Ölçüsü)	4/4 (Dört Dörtlük)
Türkünün İcrasal Metronomu	$\text{♩} = 116$
Türküde Kullanılan Ses Dizisi	

Havalar ayaz gelin hanım (Kına havası) türküsü;

- La karar sesi üzerine bir hüseyni beşlisinden meydana gelmiştir.
- Ses dizisinin beşinci derecesi olan Mi güçlü (durak) sesine sahiptir.
- Alterasyon olarak Si bemol iki değiştirici işareti sahiptir.
- La-Sol ses aralığında, yedi ses genişliğine sahiptir.
- 4/4'lük ölçülerden oluşmuştur.
- Her dörtlük için 116 metronom değeri ile icra edilmektedir.

3.9. Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum Türküsünün Notası

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TMM REPERTUAR SIRA No: 691
İNCELEME TARİHİ: 15.3.1974

DERLEYEN
M. SARISOZEN

YÖRESİ
ADİYAMAN

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
ABDÜL KADİR

KALEDEN KALEYE ŞAHİN UÇURDUM

SÜRESİ

NOTAYA ALAN
M. SARISOZEN

KA LE DEN KA LE YE SA Hİ NU ÇUR DUM A Hİ LEN
KA LE DEN KA LE YE TAŞ BE NO LAY DIM E LÂ GÖZ

VA Hİ LE . N GÜ NÜM GE ÇİR DİM A Hİ LEN VA Hİ LE . N
ÜS TÜ NE KAŞ BE NO LAY DIM E LÂ GÖZ ÜS TÜ NE

GÜ NÜM GE ÇİR DİM YA RE SE KE REZ DİM ŞER BE Tİ ÇİR DİM
KAŞ BE NO LAY DIM YA LI NIZ KA LA NA EŞ BE NO LAY DIM

ÖY LO LUR BÖY LO LUR TÜRK MEN GÜ ZE Lİ
" " " " " " " "

E DA SI HO ŞO LUR TÜRK MEN GE Lİ Nİ
" " " " " " " " N. Uysal

- 1 -

KALEDEN KALEYE ŞAHİN UÇURDUM
AHİLEN VAHİLEN GÜNÜM GEÇİRDİM
YARE ŞEKER EZDİM ŞERBET İÇİRDİM
Bağlantı - ÖYLOLUR BÖYLOLUR TÜRKMEN GÜZELİ
EDASI HOŞ OLUR TÜRKMEN GELİNİ

- 2 -

KALEDEN KALEYE TAŞ BEN OLAYDIM
ELÂ GÖZ ÜSTÜNE KAŞ BEN OLAYDIM
YALINIZ KALANA EŞ BEN OLAYDIM
Bağlantı..

Tablo 9. Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum Türküsünün Analiz Tablosu

Türkünün Adı	Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum
Türkünün Kara Sesi	La
Türkünün Güçlü Sesi	Re
Türkünün Değiştirici İşaretleri	Si \flat + Fa \sharp
Türkünün Makamsal Dizisi	Uşşak Makamı Dizisi
Türkünün Ses Genişliği	7
Türkünün Usulü (Ölçüsü)	4/4 (Dört Dörtlük)
Türkünün İcrasal Metronomu	$\text{♩} = 100$
Türküde Kullanılan Ses Dizisi	

Kaleden kaleye şahin uçurdum türküsü;

- La karar sesi üzerine bir uşşak dördlüsünden meydana gelmiştir.
- Ses dizisinin dördüncü derecesi olan Re güçlü (durak) sesine sahiptir.
- Alterasyon olarak Si bemol iki ve Fa diyez değiştirici işaretlerine sahiptir.
- La-Sol ses aralığında, yedi ses genişliğine sahiptir.
- 4/4'lük ölçülerden oluşmuştur.
- Her dördlük için 100 metronom değeri ile icra edilmektedir.

3.10. Karşıda Kara Erik Türküsünün Notası

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 852
İNCELEME TARİHİ: 4/10/1974

YÖRESİ
ADİYAMAN

KİMDEN ALINDIĞI
HASAN HÜSEYİN ORHAN

DERLEYEN
M. SARIŞÖZEN

DERLEME TARİHİ
30/11/1954

KARŞIDA KARA ERİK

NOTAYA ALAN
M. SARIŞÖZEN

SÜRESİ :

(1)
KARŞIDA KARA ERİK
DALLARINI EĞERİK
BİZ ADİYAMANLILIK
ÖLENECEK SEVERİK

(2)
SALLANDIM GİRDİM BAĞA
BAŞIM DEY Dİ YAPRAĞA
KIZ BEN SENİ ALMAZSAM
GİRMEM KARA TOPRAĞA
(Bağlantı)

(Bağlantı) {GÜZEL KIZ, ŞİRİN KIZ
ŞEKER KIZ, KAYMAK KIZ YAKTIN BİZİ

Tablo 10. Karşıda Kara Erik Türküsünün Analiz Tablosu

Türkünün Adı	Karşıda Kara Erik
Türkünün Kara Sesi	Si
Türkünün Güçlü Sesi	Re
Türkünün Değiştirici İşaretleri	Fa#
Türkünün Makamsal Dizisi	Segâh Makamı Dizisi
Türkünün Ses Genişliği	8
Türkünün Usulü (Ölçüsü)	2/4 (iki Dörtlük)
Türkünün İcrasal Metronomu	♩ = 120
Türküde Kullanılan Ses Dizisi	

Karşıda kara erik türküsü;

- Si karar sesine segâh makamı dizisi eklenerek meydana gelmiştir.
- Ses dizisinin dördüncü derecesi olan Re güçlü (durak) sesine sahiptir.
- Alterasyon olarak Fa diyez değiştirici işaretine sahiptir.
- La-tiz La ses aralığında (oktav), sekiz ses genişliğine sahiptir.
- 2/4'lük ölçülerden oluşmuştur.
- Her dörtlük için 120 metronom değeri ile icra edilmektedir.

Not: Karşıda Kara Erik türküsü, yöresel icralarda farklı varyantlarla karşımıza çıkabilmektedir. Yaygın varyant; La karar sesi, Re güçlü sesi, Si β + Fa# donanımına bağlı olarak Uşşak makam dizisi ve her dörtlük için 80 metronom değeri ile icra edilmektedir. (<https://www.youtube.com/watch?v=RQnebncG4DQ> bakınız. Erişim Tarihi: 22.03.2016)

Tablo 11. Türkülerin Genel İçerik Tablosu

Tab. No	Türkünü Adı	Karar Sesi	Güçlü Sesi	Değ. İşareti	Makam Dizisi	Ses Gen.	Uslulü	Met. Değeri
1	Altın Yüzüğüm Kırıldı	La	Re	Si \flat	Uşşak	5	2/4	$\text{♩} = 66$
2	Ay Doğar Aşar Gider	La	Re	Si \flat	Uşşak	7	4/4	$\text{♩} = 69$
3	Bir Mektup Yazdırdım	La	Mi	Si \flat	Hüseyni	7	4/4	$\text{♩} = 69$
4	Dere Boyu Saz Olur	La	Re	Si \flat	Uşşak	4	12/8	$\text{♩} = 80$
5	Durnalar Dizi Dizi (Dilan)	La	Re	Si \flat	Uşşak	4	4/4	$\text{♩} = 112$
6	Eyvani Vardım Eyvani Çamur	La	Re	Si \flat + Do \sharp	Hicaz	7	4/4	$\text{♩} = 112$
7	Gel Gülüm Gel Canım (Vur Davulcu)	La	Re	Si \flat	Uşşak	5	4/4	$\text{♩} = 100$
8	Havalar Ayaz Gelin Hanım (Kına Havası)	La	Mi	Si \flat	Hüseyni	7	4/4	$\text{♩} = 116$
9	Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum	La	Re	Si \flat + Fa \sharp	Uşşak	7	4/4	$\text{♩} = 100$
10	Karşıda Kara Erik	Si	Re	Fa \sharp	Segâh	8	2/4	$\text{♩} = 120$

Türkülerin genel yapıları incelendiğinde yoğunluk olarak; La karar sesi, Re güçlü sesi, Si bemol iki değiştirici işareti, Uşşak makamı dizisi, 7'li ses genişliği, 4/4'lük usul ve her dörtlük süre değeri için 66 ile 120 arası metronom değerleri mevcuttur.

Tablo 12. Türkülerin Kara Sesi Tablosu

Türkü No	Türkünün Adı	La	Si
1	Altın Yüzüğüm Kırıldı	X	
2	Ay Doğar Aşar Gider	X	
3	Bir Mektup Yazdırdım	X	
4	Dere Boyu Saz Olur	X	
5	Durnalar Dizi Dizi (Dilan)	X	
6	Eyvanına Vardım Eyvanı Çamur	X	
7	Gel Gülüm Gel Canım (Vur Davulcu)	X	
8	Havalar Ayaz Gelin Hanım (Kına Havası)	X	
9	Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum	X	
10	Karşıda Kara Erik		X
Toplam	10	9	1

Tabloda yer alan türkülerde; 9 adet La karar sesi, 1 adet Si karar sesi bulunmaktadır.

Tablo 13. Türkülerdeki Güçlü Sesler Tablosu

Türkü No	Türkünün Adı	Re	Mi
1	Altın Yüzüğüm Kırıldı	X	
2	Ay Doğar Aşar Gider	X	
3	Bir Mektup Yazdırdım		X
4	Dere Boyu Saz Olur	X	
5	Durnalar Dizi Dizi (Dilan)	X	
6	Eyvanına Vardım Eyvanı Çamur	X	
7	Gel Gülüm Gel Canım (Vur Davulcu)	X	
8	Havalar Ayaz Gelin Hanım (Kına Havası)		X
9	Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum	X	
10	Karşıda Kara Erik	X	
Toplam	10	8	2

İncelenen on tane türküde; 7 adet Re güçlü sesi (4. Derece), 1 adet Re güçlü sesi (3. Derece), 2 adet Mi güçlü sesi (5. Derece) bulunmaktadır.

Tablo 14. Türkülerdeki Güçlü Seslerin Derece Tablosu

Türkü No	Türkünün Adı	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1	Altın Yüzüğüm Kırıldı		X	
2	Ay Doğar Aşar Gider		X	
3	Bir Mektup Yazdırdım			X
4	Dere Boyu Saz Olur		X	
5	Durnalar Dizi Dizi (Dilan)		X	
6	Eyvanına Vardım Eyvanı Çamur		X	
7	Gel Gülüm Gel Canım (Vur Davulcu)		X	
8	Havalar Ayaz Gelin Hanım (Kına Havası)			X
9	Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum		X	
10	Karşıda Kara Erik	X		
Toplam	10	1	7	2

Tabloda bulunan türkülerin ses dizilerinde; 7 adet dördüncü derece, 2 adet beşinci derece ve 1 adet üçüncü derece güçlü (durak) sesi mevcuttur.

Tablo 15. Türkülerdeki Değiştirici İşaretler Tablosu

Türkü No	Türkünün Adı	Si \flat	Si \natural	Do \sharp	Fa \sharp
1	Altın Yüzüğüm Kırıldı	X			
2	Ay Doğar Aşar Gider	X			
3	Bir Mektup Yazdırdım	X			
4	Dere Boyu Saz Olur	X			
5	Durnalar Dizi Dizi (Dilan)	X			
6	Eyvanına Vardım Eyvanı Çamur		X	X	
7	Gel Gülüm Gel Canım (Vur Davulcu)	X			

8	Havalar Ayaz Gelin Hanım (Kına Havası)	X			
9	Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum	X			X
10	Karşıda Kara Erik				X
Toplam		8	1	1	2

İncelenen türkülerde; 8 tane Si $\frac{1}{2}$, 2 tane Fa $\frac{1}{2}$ ve 1 tane Do $\frac{1}{2}$ bulunmaktadır. **Tablo**

16. Türkülerin Makam Dizisi Tablosu

Türkü No	Türkünün Adı	Uşşak	Hüseyni	Segâh	Hicaz
1	Altın Yüzüğüm Kırıldı	X			
2	Ay Doğar Aşar Gider	X			
3	Bir Mektup Yazdırdım		X		
4	Dere Boyu Saz Olur	X			
5	Durnalar Dizi Dizi (Dilan)	X			
6	Eyvanına Vardım Eyvanı Çamur				X
7	Gel Gülüm Gel Canım	X			
8	Havalar Ayaz Gelin Hanım		X		
9	Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum	X			
10	Karşıda Kara Erik			X	
Toplam	10	6	2	1	1

Çalışmada yer alan on adet Adıyaman yöresine ait türkünün; 6 tanesi Uşşak makamı dizisinden, 2 tanesi Hüseyni makamı dizisinden, 1 tanesi Segâh makamı dizisinden ve 1 tanesi de Hicaz makamı dizisinden meydana gelmektedir.

Tablo 17. Türkülerin Ses Genişliği Tablosu

Türkü No	Türkünün Adı	4 Ses	5 Ses	7 Ses	8 Ses
1	Altın Yüzüğüm Kırıldı		X		
2	Ay Doğar Aşar Gider			X	
3	Bir Mektup Yazdırdım			X	
4	Dere Boyu Saz Olur	X			
5	Durnalar Dizi Dizi (Dilan)	X			
6	Eyvanına Vardım Eyvanı Çamur			X	
7	Gel Gülüm Gel Canım (Vur Davulcu)		X		

8	Havalar Ayaz Gelin Hanım (Kına Hav.)			X	
9	Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum			X	
10	Karşıda Kara Erik				X
Toplam	10	2	2	5	1

Tablodaki türkülerin; 5 tanesi yedi ses, 2 tanesi beş ses, 4 tanesi dört ses ve 1 tanesi sekiz ses genişliğine sahiptir.

Tablo 18. Türkülerdeki Usul (Ölçü) Tablosu

Türkü No	Türkünün Adı	12/8	2/4	4/4
1	Altın Yüzüğüm Kırıldı		X	
2	Ay Doğar Aşar Gider			X
3	Bir Mektup Yazdırdım			X
4	Dere Boyu Saz Olur	X		
5	Durnalar Dizi Dizi (Dilan)			X
6	Eyvanına Vardım Eyvanı Çamur			X
7	Gel Gülüm Gel Canım (Vur Davulcu)			X
8	Havalar Ayaz Gelin Hanım (Kına Hav.)			X
9	Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum			X
10	Karşıda Kara Erik		X	
Toplam	10	1	2	7

Tabloda yer alan türkülerin 7 tanesi 4/4, 2 tanesi 2/4 ve 1 tanesi 12/8'lik ölçülerden oluşmuştur.

Tablo 19. Türkülerin Metronom Değer Tablosu

Türkü No	Türkünün Adı	66	69	80	100	112	116	120
1	Altın Yüzüğüm Kırıldı	X						
2	Ay Doğar Aşar Gider		X					
3	Bir Mektup Yazdırdım		X					
4	Dere Boyu Saz Olur*			X				
5	Durnalar Dizi Dizi (Dilan)					X		
6	Eyvanına Vardım Eyvanı Çamur					X		

* Belirtilen değer; türküde bulunan her bir sekizlik süre içindir.

7	Gel Gülüm Gel Canım (Vur Davulcu)				X			
8	Havalar Ayaz Gelin Hanım (Kına Havası)						X	
9	Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum				X			
10	Karşıda Kara Erik							X
Toplam	10	1	2	1	2	2	1	1

Tabloda bulunan on adet türkünün metronom değerleri 66 ile 120 arasındadır. Bu bağlamda her bir dörtlük süre için; 2 türkü 69, 2 türkü 100, 2 türkü 112, 1 türkü 66, 1 türkü 116 ve 1 türkü 120 metronom değerindedir. Her bir sekizlik değer için; 1 türkü 80 metronom değerine sahiptir.

Oluşturulan tablolardaki elde edilen verilere göre, bu çalışmada incelenen on tane Adıyaman Türküsünün; karar sesleri, güçlü sesleri, değiştirici işaretleri, makam dizileri, ses genişlikleri, usulleri, metronom değerleri ve ses dizilerindeki genel yapısı aşağıda yorumlanmıştır.

- **Adıyaman Türkülerinde Karar Sesler:** Yöreyle ait türkülerde yoğun olarak La karar sesi tespit edilmiştir.
- **Adıyaman Türkülerinde Güçlü Sesler:** Çoğunluk olarak tespit edilen güçlü (durak) ses, 4. Derece olan Re sesidir.
- **Adıyaman Türkülerinin Değiştirici (Alterasyon) İşaretleri:** En çok “Si \flat^2 ” değiştirici işareti tespit edilmiştir.
- **Adıyaman Türkülerinin Makam Dizileri:** Bu türkülerde yoğun olarak Uşşak makamı dizisi tespit edilmiştir.
- **Adıyaman Türkülerinde Ses Genişliği:** Bu türkülerin çoğunluk olarak 7 ses genişliğinden oluştuğu tespit edilmiştir.
- **Adıyaman Türkülerinde Usul:** Bu türkülerin çoğunluğunun 4/4'lük ölçülerden meydana geldiği tespit edilmiştir.

- **Adıyaman Türkülerinin Metronom Değerleri:** İncelenen türkülerdeki metronom değerleri 66 ile 120 arasındadır. Genel anlamda metronom değer dağılımları bir birine yakın olarak bu değerler arasındadır.
- **Adıyaman Türkülerinin Ses Dizisi:** Genel anlamda Adıyaman yöresi türkülerinin meydana geldiği ses dizisinin aşağıdaki şekilde olduğu tespit edilmiştir.

Görülen bu melodik yapı, türkülerin ses dizisini oluşturan karar sesini, güçlü (durak) sesini, değiştirici işaretini ve ses genişliğini ifade etmektedir.

4. SONUÇ ve TARTIŞMA

Adıyaman yöresi türkeleri genel anlamda; La karar ve Re güçlü sesleri, Si \flat değiştirici işareti, Uşşak makamı dizisi, 4 ile 8'li ses genişliği arasında, 4/4'lük usul ve her bir dörtlük süre için 66-120 arasındaki metronom değerlerinden oluşan yapısal özelliklere sahip olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen bu verilere göre Adıyaman türkülerinin genel melodik yapısı aşağıda özetlenmiştir.

$\text{♩} = 66-120$

Belirtilen bu melodik yapı, Adıyaman türkülerinin genel müzikal dokusunu kısaca göstermektedir. Seslerin küçük aralıklarla biri birini takip ederek oluşturduğu

ezgiler, kısmen Anadolu coğrafyasındaki halk türküleri ile benzerlikler taşımaktadır. Yapılan bu çalışmadaki bulgular; Ekici'ye (2009), Kınık'a (2007), Şenel'e (2009) ve Doğan'a (2012) ait çalışmalardaki türkü analizleri ile benzerlik ve destekleyici nitelikler taşımaktadır. Yapılan bu çalışmaya benzer başka yörelere ait türküler için de araştırma çalışmaları yapılarak raporlar hazırlanması ve yorumlanması, Türk halk müziği ve müzikoloji açısından ivedilik arz ettiği düşünülmektedir. Benzer çalışmalarda daha da detaylara inilerek müzikal dokuların belirlenmesi ve yapılan başka çalışmaları destekler nitelikte olması umulmaktadır. Yapılan bu çalışma, örnek bir araştırma niteliğinde olup konu ile ilgili araştırmacılara ışık tutacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Adıyaman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, (2005). *Adıyaman turizm rehberi*.
Adıyaman: Adıyaman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.
- Birdoğan, N. (1988). *Notalarıyla türkülerimiz*. İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım A.Ş.
- Boratav, P. N. (1978). *100 Soruda Türk halk edebiyatı*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Bulgan, M. (2016). *Müzik etnolojisi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Doğan, M. S. (2012). *Adıyaman Türkülerinin Geleneksel Türk Halk Müziği Bakımından Müzikal Analizi ve Klasifikasyonu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Doğan, M. S. (2004). "Türk Halk Müziği Derleme Çalışmalarında Adıyaman Yöresi." *Folklor/Edebiyat*, 2004(4): 163-170.
- Ekici, S. (2009). *Elazığ Harput müziği*. Ankara: Akçağ Basım Yayım Pazarlama A.Ş.
- Elçin, Ş.(2005). *Halk edebiyatına giriş*. Ankara: Akçağ Basım Yayım Pazarlama A.Ş.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Tic. Ltd. Şti.

- Kınık, M. (2007). *Kayseri Türkülerinin Müziksel Tahlili*. Yayınlanmış Yüksek Lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Nettl, B. (1999). "Etnomüzikoloji Nedir?" *Folklor / Edebiyat*, Çev., Ayten Kaplan, 1999(1): 17.
- Özbek, M. (1994). *Folklor ve türkülerimiz*. İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.
- Özkan, İ. H. (1994). *Türk müziği nazariyatı ve usulleri, kudüm velveleri*. İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.
- Öztuna, Y. (2000). *Türk mûsikisi kavram ve terimleri ansiklopedisi*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Şenel, Ü. (2009). *Nevşehir Yöresi Türkülerinin Melodik Yapı Bakımından Analizi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Toptaş, B. (2012). *Halk Türkülerinin Sistematik Olarak Piyano Eğitiminde Kullanılması*. Yayınlanmış doktora tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

It is known that the studies covering musicology in the Anatolian geography, which commenced in the first half of the 20th century, were collectively performed with the composition studies that were included in the folklore field researches. We can say that these findings obtained pursuant to the said studies are archived by a sole conversion into musical notes without creating a systematic within the discipline of musicology. The most important problem within the context of this discourse is the inability to clarify the general structure, shape and type of Turkish folk melodies with their full meanings and to make a classification accordingly. It's natural that the folk culture of the

societies living in Anatolia finds their places in various sources within a structure that is bound to an oral tradition. But in this aspect, compiling and interpreting the musical objects belonging to the folk culture requires handling in a separate discipline and in a multidisciplinary framework and it is therefore not processed by the pertinent literary sources. On the other hand, the field analysis studies conducted on the western music sorts have been intensely continuing from the past until today. Unfortunately, such studies are absent for the traditional Turkish music. The researches and applications made within the field of musicology aim at contributing to the contemporary science of music. It is necessary that in terms of composition and vocalization, the musical structures examined within this field contribute to the nourishing of the musicology discipline. On the other hand, the science of ethnomusicology examines the cultural music sorts. *The Greek origin "Etnos" word represents the root of the "Ethnic" concept.* The term Ethnomusicology derived from this root means, within the context of Musicology, the intensification of music on local cultures. In Turkey, there are regional folk songs that originated from local cultures. These folks represent the sole building blocks that create the richness of the Turkish Folk Music. The Turkish folk music has an important place within the subjective cultural entities of the society it belongs to. This music type, which reflects the perception and mentality of the society, varies according to regions' specific socio-cultural entities and demographic properties. These melodies, which have different musical structures, vest the Turkish folk music with richness and authenticity. We witness these varieties in the tune strings, sound widths, reversion sounds, strong sounds, altering signs, practices and the metronome values of such folk songs. These factors have an important influence on the creation of a local music concept. The diversity of the dialect and language structures used in the regions ensures the creation of distinguishing features within themselves. For musical objects however, the

language structure and variety of the instruments played are in the background. For implementations that are based on interpretations, the languages and instruments used therein can sometimes manifest external applications that do not conform to the regional structure. This causes problems for evaluating the regional folk songs from this perspective and defining it specifically for the region. It's probable that the folk songs gain an identity in terms of regional ownership and that the prospective analysis studies become more meaningful in both qualitative and conceptual terms.

In the Anatolian geography, Turks possess a broad array with their regional features that vary in terms of structures and characteristics. This diversity causes differences in the melodies, languages and musical instruments used by the Turks. These musical structures, which are shaped by the perception and mentality of the region's people, constitute the concept of *local folk song*. As one identifies the region of a folk song, it's necessary to process the existing language structure simultaneously with the musical texture and to do so meticulously. The most important points requiring attention for the classification of local folk songs should be musical analyses that evidence their melodic features in terms of music science. In order that the regional melodies can be correctly identified, it's believed that a scientifically correct result can be reached by gathering the data obtained pursuant to such analyses. This study examines the tune-related and structural features of Adiyaman's regional folk songs and conducts an exemplary analysis.

Method

The plain and authentic structure of Adiyaman's regional folk songs provides ease and clarity for the analyses made. This study is a descriptive one comprised of resource scanning and analysis methods. Data has been analyzed via documental scanning method. During the analyses on folk songs, the reversion

sounds, strong (pause) sounds, altering signs, tune strings, sound width & practice, the metronome used during their implementation and the sound strings used were identified with adherence to the original musical notes. Tune strings have been used in folk songs instead of the foot concept and a more general structuring has therefore been preferred. Handling folk songs in terms of tune strings has been adjusted according to the proximity and tune sensations of the comma values that are included in the altering signs used in the Turkish art music. The tune strings mentioned by the study have, together with the reversion and pause sounds in these folk songs, been applied according to the proximity degrees of the sensation and comma values of the altering signs. The metronome values have been identified with consideration of the folk song is implemented in the region.

Findings

The musical notes belonging to the Adiyaman region were obtained from the archive records of TRT music department publications. Below folk song notes, there are comments and a structural analysis table. At the end of this section, there are general analysis tables and comments for the folk songs. Folk songs are sequenced in alphabetical order. According to the data obtained from the tables created, the reversion sounds, strong sounds, altering signs, tune strings, sound widths, practices, metronome values and the general structure in sound strings of ten Adiyaman Folk Songs examined by this study are interpreted as follows:

- ***The Reversion Sounds in Adiyaman Folk Songs:*** The La reversion sound was identified intensely in the region's folk songs.
- ***The Strong Sounds in Adiyaman Folk Songs:*** The strong (pause) sound majorly identified was the Re sound, having the 4th degree.

- **The Altering Signs in Adıyaman Folk Songs:** The most frequently identified altering sign was “Si |²”.
- **The Tune Strings in Adıyaman Folk Songs:** The “Uşşak” tune string was intensely identified in these folk songs.
- **The Sound Width in Adıyaman Folk Songs:** These folk songs were identified to be majorly comprised of 7 sound widths.
- **The Practice in Adıyaman Folk Songs:** The songs were identified to be majorly comprised of 4/4 scales.
- **The Metronome Values in Adıyaman Folk Songs:** The metronome values in the folk songs examined range between 66-120. In the general sense, the value distributions of the metronome values are close to each other and they range between within the these values.

Conclusion and Discussion

In the general sense, we have identified the Adıyaman folk songs to have structural features that consist of La reversion and Re strong sounds, Si b altering sign, “Uşşak” tune string, a sound width between 4-8, a practice of 4/4 and metronome values that range between 66-120 for each quarter time. This indicated melodic structure briefly shows the musical texture of Adıyaman folk songs. The melodies created by sound that follow each other with small intervals are partially similar to the folk songs in the Anatolian geography. The findings obtained from this study are similar and supportive of the folk song analyses in the study by Ekici (2009), by Kınık (2007), by Şenel (2009) and by Doğan (2012). Conducting research studies that are similar to this one for folk songs of other regions and the preparation and interpretation of a report

thereto are believed to be urgent in terms of Turkish folk music. We hope going into further details in similar studies and therefore identifying musical textures and support other studies. This conducted study is of research nature and it is believed that it will shed light for researchers on the subject.